

Терещенко Л.А.,

*кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник
лабораторії психології навчання імені І.О. Синиці Інституту психології
імені Г.С. Костюка НАПН України*

Огляд стратегій процесу саморозвитку особистості

Практика сьогодення свідчить, що вища освіта повинна орієнтуватися не лише на задоволення професійних потреб суспільства, але й на збереження людського капіталу і його ефективного використання. Від цього залежить конкурентоспроможність людини як суб'єкта діяльності.

Якісна гармонійна професійна підготовка фахівців у вищих навчальних закладах можлива за умов реалізації основних принципів функціонування та саморозвитку особистості студентів (наступність, неперервність, системність, інноваційність, цілісність та інтегрованість, індивідуальна спрямованість).

За К.Роджерсом метою саморозвитку особистості є пошук шляхів та умов поєднання «реального Я» з «ідеальним Я».

Саморозвиток визначається нами як процес самостійної, свідомої, якісної, цілісної, безперервної та незворотної самозміни особистістю своїх моральних якостей, інтелектуальних і соціальних здібностей і можливостей, своїх фізичних, психічних і духовно-моральних сил з метою «добудувати» себе до ідеального образу цілісної особистості відповідно внутрішньому образу Я і актуальним соціальним очікуванням.

Під саморозвитком ми розуміємо прагнення людини змінити себе і оволодіти засобами такої зміни, тобто, це особливий процес, який йде за іншими «самопроцесами» і спирається на них.

Головними принципами самоосвіти і саморозвитку, на думку багатьох учених, мають бути свідомість, активність і цілеспрямованість. Основними мотивами самоосвіти і саморозвитку виступають – майбутня професійна діяльність та особисте життя.

Однією з головних компетенцій майбутнього фахівця виділяється «компетентність саморозвитку», яка включає в себе такі складові:

Когнітивна складова виступає системоутворювальною, оскільки йдеться про саморозвиток як особливий вид діяльності, що формує свідоме пріоритетно-ціннісне ставлення до майбутньої професії.

Особистісна складова виконує формувальні функції. Основу її складають такі інтегральні характеристики, як самоактуалізація – вищий рівень мотивації, пов'язаний з процесами самореалізації, самоздійснення та самосприйняття; усвідомлення на рівні переконань, важливості самостійного здобуття, розширення і поглиблення знань про саморозвиток.

Операційно-процесуальна складова пов'язана із удосконаленням умінь і навичок у сфері самопізнання, рефлексії, спрямованої на саморозвиток і власного впливу на цей процес.

Визначаються стратегії оптимізації процесу саморозвитку особистості у ВНЗ. У загальному вигляді їх можна описати як:

- наявність конкретної мети, до якої особистість постійно прагне, мета має бути реальною з огляду на об'єктивні обставини, а процес досягнення – передбачати наполегливість, навіть прояв певного ризику з боку особистості;
- сприяння створенню «ситуації успіху», пережитий особистістю успіх додає їй самоповаги та впевненості;
- стимулювання інтелектуальної ініціативи, поступове збільшення навантаження сприяє вдосконаленню умінь планувати навчальну роботу, здійснювати розумний розрахунок власних сил.